

CONSILIUL JUDEȚEAN TULCEA

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI TULCEA

ANSAMBLUL ARTISTIC PROFESIONIST „BALADELELE DELTEI” TULCEA

**140 DE ANI
DE LA
UNIREA DOBROGEI CU ROMÂNIA**

Studii istorice

Coordonatori

**Ștefan COMAN
Valentin CIORBEA
Constantin Daniel ARHIRE**

Editura Academiei Oamenilor de Știință din România

București, 2018

Volum publicat de Ansamblul Artistic Profesionist „Baladele Deltei” din Tulcea

adresa: Strada Mircea Vodă nr. 67A, 820134, Tulcea, România, ansamblulartistic@yahoo.com

website: <http://baladeledelteitulcea.ro//>

Cu sprijinul:

Consiliului Județean Tulcea

Primăriei Municipiului Tulcea

Fundației „Coral Delta” Tulcea

DTP&Layout: Emil Țircomnicu

Tiparul: executat la tipografia Monitorul Oficial R.A.

Coperta IV: Monumentul Independenței din Tulcea

© 2018. Toate drepturile asupra lucrării aparțin Ansamblului Artistic Profesionist „Baladele Deltei” Tulcea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

140 de ani de la unirea Dobrogei cu România : studii istorice / coord.:

Ștefan Coman, Valentin Ciorbea, Constantin Daniel Arhire. - București :

Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8636-53-5

I. Coman Ștefan (coord.)

II. Ciorbea Valentin (coord.)

III. Arhire, Constantin Daniel (coord.)

CUPRINS

- 7 DUPĂ DOUĂZECI DE ANI - Ștefan COMAN
- 9 ARGUMENT - prof.univ. dr. Valentin CIORBEA
- 17 ROMÂNIA - MAMĂ PURTĂTOARE A EMBRIONULUI UNIUNII EUROPENE! -
Constantin Daniel ARHIRE
- 21 FOTOGRAFII
- 31 DOBROGEA SAU „NOUA ROMÂNIE”, „ARANJAMENT DE ORDINE
EUROPEANĂ” ȘI „INTERES NAȚIONAL” LA 1878. CONTEXT ȘI NOI
CONTRIBUȚII CIRCUMSCRISE REINTEGRĂRII PROVINCIEI GRANIȚELOR
STATULUI ROMÂN - dr. Florin STAN
- 89 COMPONENTE ALE MODERNIZĂRII DOBROGEI ÎN CADRUL STATULUI
ROMÂN (1878-1916) - prof. univ. dr., Stoica LASCU
- 133 CONSECINȚELE DE ORDIN SOCIAL ȘI ADMINISTRATIV ALE INTEGRĂRII
DOBROGEI - dr. Enache TUȘA
- 158 UNIREA DOBROGEI CU ROMÂNIA 14 NOIEMBRIE 1878 – PRIMA ETAPĂ ÎN
FĂURIREA ROMÂNIEI MARI - dr. Adrian ILIE
- 184 „DISTRICTUL TULCEA” OGLINDIT ÎN RAPORTUL DIN 19 OCTOMBRIE 1878
AL COLONELULUI ȘTEFAN FĂLCOIANU (ȘEFUL STATULUI MAJOR AL
ARMATEI ACTIVE) - dr. Cornel POPESCU, profesor dr. Cornel ȚUCĂ
- 195 PRESA, REPER AL INTEGRĂRII CULTURALE DOBROGENE ÎN SOCIETATEA
ROMÂNEASCĂ (1878-1944) - dr. Angela-Anca DOBRE, dr. Luminița STELIAN
- 222 PREOCUPĂRI MUZEISTICE ȘI DE PREZERVARE A PATRIMONIULUI
ARHEOLOGIC ÎN DOBROGEA ÎN PRIMII 50 DE ANI DE ADMINISTRAȚIE
ROMÂNEASCĂ - dr. Delia-Roxana CORNEA
- 248 DOBROGEA LOR, DOBROGEA NOASTRĂ. REALITĂȚI ALE
METAMORFOZEI INTERBELICE - comandor dr. Marian MOȘNEAGU
- 271 OCUPAȚIA MILITARĂ A DOBROGEI DE CĂTRE PUTERILE ALIATE.
REINSTALAREA ADMINISTRAȚIEI ROMÂNEȘTI ÎN DOBROGEA.
NOIEMBRIE 1918 – DECEMBRIE 1919 - Remus MACOVEI
- 297 CÂND AU INTRAT ROMÂNII ÎN DOBROGEA (din presa vremii) - Constantin
Daniel ARHIRE

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI

Ștefan COMAN

În vara anului 1998 m-au abordat doi ziaristi, Adrian Vasile, directorul ziarului tulcean „Acum”, și Dan Arhire, redactorul șef. M-au întrebat dacă vreau să colaborez la o acțiune culturală la care sprijinul meu le-ar fi fost de folos. Era vorba să organizăm un mare spectacol de folclor în Piața Civică a Municipiului Tulcea la care să fie prezenți cei mai importanți interpreți de folclor din România, dar și din republica Moldova și Serbia, români „timoceni”. Așa a început la Tulcea sărbătorirea zilei de 14 Noiembrie (căci 14 Noiembrie, pe atunci, nu era o sărbătoare și nici nu se prea știa de ea!), adică a 120 de ani de la „Revenirea Dobrogei la Patria Mamă”, cum am numit-o noi, urându-i apoi: „Dobrogea, bine ai venit acasă!”. Cu acel prim moment festiv am început împreună drumul destul de lung al repunerii unei zile istorice în drepturile ei firești, zi de o covârșitoare importanță pentru statalitatea română, mai actuală acum ca niciodată, ca semnificație! La marele spectacol de folclor de atunci s-a adăugat și un simpozion pe temă, la care au participat istorici importanți, precum și o expoziție de documente de arhivă pe tema Războiului de Independență și a Unirii Dobrogei cu România, expoziție organizată cu sprijinul Arhivelor Naționale, din Tulcea și din București. An de an am continuat aceste sărbătoriri, până în anul 2002, atunci când, tot împreună, am dezvelit replica statuii lui Mircea cel Bătrân, ridicată la ceva timp după 14 Noiembrie 1878, ca simbol al statalității românești aici, dar dărâmată de trupele de ocupație în anul 1917. Astfel am considerat că ne facem datoria de cetățeni, după o vandalizare istorică, făcând ordine în casa noastră și reparând măcar acum ceea ce au distrus invadatorii atunci. După aceea autoritățile administrative locale din Tulcea și Ansamblul Artistic Profesionist „Baladele Deltei” au preluat în propria sarcină și în programele anuale sărbătoarea, spre cinstea lor, căci în Constanța vecină și prietenă lucrurile au mai trenat, un timp. Acum, 14 Noiembrie se sărbătorește în întreaga Dobrogea, iar prin Legea 230/2015 publicată în Monitorul Oficial din 7 octombrie 2015, ziua a devenit oficial „Ziua Dobrogei”. Iată că, după 20 de ani de marcarea a mării sărbători, urmărind a o face cunoscută și familiară opiniei publice, am reușit să alcătuim și volumul de față, care conține studii valoroase cu privire la evenimentele de acum 140 de ani, selectate de un juriu competent, în urma unui concurs. Numai noi, însă, nu am fi reușit! An de an și din ce în ce mai activ, **autoritățile locale** – Primăria Municipiului Tulcea și Consiliul Județean Tulcea, au sprijinit acțiunile noastre, implicându-se, la rândul lor! Le mulțumim! **Tulcenii și constănțenii** s-au dovedit a fi, de-a lungul anilor, din ce în ce mai receptivi și mai interesați! Le mulțumim! **Oameni politici** din ambele județe dobrogene, dar și din alte județe, ne-au sprijinit atunci când am avut nevoie! Le mulțumim! **Istorici prestigioși** ne-au sprijinit, expertiza lor fiindu-ne necesară și extrem de utilă, atât în expunerea datelor legate de eveniment opiniei publice, cât și în organizarea concursului de studii, precum și în jurizarea lucrărilor incluse în volum. Le mulțumim! **Concurenții**, istorici, tineri sau maturi, au răspuns chemării noastre și au trimis articole de excepție, ajutându-ne cu seriozitate și profesionalism în acest demers. Le mulțumim! Mulți, mulți **agenți economici**. Le mulțumim!

Întorcând ultima copertă a volumului „140 DE ANI DE LA UNIREA DOBROGEI CU ROMÂNIA / Studii istorice”, știm că pentru noi începe o nouă etapă: aceea de a încerca, alături de mulți alții, să „internaționalizăm” problematica evenimentului, să reinformăm opinia publică națională și internațională cu privire la necesitatea europeană a existenței statului român aici, în această geografie a continentului, aceeași azi ca și atunci. Sperăm să reușim!

ARGUMENT

prof. univ. dr. **Valentin CIORBEA**

Obiectivul major al istoriei noastre a fost, până la începutul secolului al XX-lea, realizarea construcției statale unice în vatra de formare a românilor ca popor și existență milenară neîntreruptă, pe parcursul căreia s-au constituit și dezvoltat limba, cultura materială și spirituală, fundamentele identității miraculoase românești.

După o evoluție în care factori favorizatori interni și externi s-au corelat, *Unirea* s-a realizat în etape, *1 Decembrie 1918* fiind corolarul procesului istoric.

Rememorând evenimentele în Anul Centenar al Marii Uniri, este un bun prilej să ne aplecăm asupra celui de-al doilea moment de la care se împlinesc 140 de ani, când Dobrogea *s-a unit* cu România, eveniment consemnat ca atare pe plan internațional și asumat prin acest termen și de factorii de decizie ai statului român.

Reunite la Berlin pentru a soluționa la masa tratatelor noua fază a „Crizei Orientale”, care își consumare în Caucaz și sudul Dunării confruntările militare dintre Rusia, aliată cu România, și Imperiul Otoman, Marile Puteri au reanalizat modificările geopolitice impuse de Moscova în favoarea ei în sud-estul Europei și au consemnat deciziile în Tratatul semnat la 1/13 iulie 1878. La articolul 46 s-a stipulat *Unirea* celei mai mari părți a Dobrogei cu România¹.

Cel mai important for european de la sfârșitul secolului al XIX-lea întregea teritoriul României, realizând din perspectiva românilor, pe baza trecutului regiunii transdunărene, al legăturilor milenare cu spațiul din stânga fluviului, al vechimii și continuității populației românești între Dunăre și Marea Neagră, „*un act just de reparație istorică, față de statul român*”², consemnând într-un important document juridic internațional a doua etapă a reîntregirii noastre naționale. Indubitabil, cum de altfel s-a și remarcat în epocă, factorii de decizie participanți la forumul din capitala Germaniei au avut propriile interese geopolitice și strategice. S-a acordat României un mandat, după cum remarca Ion C. Brătianu, „*fiindcă ne-a crezut că suntem o națiune, nu numai bravă, ci una din națiunile cele mai civilizatoare din Europa*”³.

De îndată, Dobrogea a intrat în atenția presei naționale și internaționale, apar articole și puncte de vedere cu privire la locul și rolul ei în dezvoltarea României moderne⁴. În Parlament, pierderea celor trei județe din sudul Basarabiei în favoarea Rusiei a deschis discuții aprinse vis-a-vis de unirea Dobrogei cu România. S-au adus argumente pro și contra primirii regiunii transdunărene. Intervențiile și argumentele primului ministru Ion C.

¹ *Tratatul de la Berlin urmat de protocoalele Congresului, precum și de Charta Basarabiei Române a Deltei Dunării și a Dobrogei*. Traducțiunea Ministerului Afacerilor Străine, București, Imprimeria Statului, 1878, p. 19.

² Dr. Ioan Munteanu, *Interferențe geopolitice la Dunărea de Jos în epoca modernă*, Editura „Pronostic”, București, 1999, p. 76.

³ Apud Stoica Lascu, *Specificul vieții politice dobrogene după 1878, în viziunea oamenilor de stat și începuturile activității partidelor la Constanța*, în *Colegiul Pedagogic „Constantin Brătescu”. Valori ale civilizației românești în Dobrogea*, (coord. St. Lascu, C. Vitanos), Constanța, 1993, p. 292.

⁴ Vezi Stoica Lascu, *Mărturii de epocă privind istoria Dobrogei (1878-1947)*, vol. I (1878-1916), Constanța, 1999, p. 73 și urm.; Valentin Ciorbea, *Unirea Dobrogei cu România. Reperetele integrării și modernizării*, în „Memoriile Secțiunii de Științe Istorice și Arheologice”, Seria IV, tom XXXVII, 2014, p. 121.

Brătianu, ale lui Mihail Kogălniceanu și N. Kretzulescu, în acord cu dorința domnitorului Carol, au tranșat disputa în favoarea primirii Dobrogei.

Concomitent, guvernul Ion C. Brătianu a luat măsuri care s-au circumscris unui program de integrare și modernizare a Dobrogei. Două misiuni militare și rapoarte venite de la persoane preocupate de situația regiunii, au permis lui Ion C. Brătianu și Mihail Kogălniceanu să cunoască realitățile Dobrogei și guvernului să pregătească documentele și actele juridice necesare instalării administrației românești. S-a constituit la 5 august 1878 Divizia activă în vederea pregătirii pentru a fi dislocată în Dobrogea, s-au selectat funcționarii și prefectii, s-a desemnat comisia specială condusă de N. Catargi căreia i-a revenit misiunea de a lua în primire, în numele României, partea Dobrogei unită la statul român de la administrația rusească.

Preluarea *de facto* a regiunii a început în ziua de 14/26 noiembrie 1878 la Brăila, cu un impresionant ceremonial militar și religios, cu citirea documentului *Înalt ordin de zi către armata de ocupare a Dobrogei*, continuat pe malul drept al Dunării la Ghecet (Smârdan), unde un „*numeros public dobrogean*” l-a întâmpinat pe domnitorul Carol care a pus simbolic piciorul pe noul pământ al statului român, după ce a debarcat de la puntea navei „Ștefan cel Mare”⁵. S-a emis *Proclamația M.S. Domnitorului către dobrogeni*, al doilea document istoric cu valoare programatică. Instalarea administrației s-a încheiat la 5 decembrie 1878.

Analiza istorică a faptelor relevă că elita politică de la București a dezvoltat integrarea Dobrogei ca un proces complex, cu evoluție etapizată, ale căror repere dinamizatoare au fost legislația specifică, proiectele economice fezabile și dinamica evoluției populației.

Primele pagini din noua istorie a provinciei sunt cunoscute sub numele de *Etapă regulamentară*, regiunea fiind administrată în baza regulamentelor speciale. După instalarea prefectilor a urmat numirea primarilor și o serie de măsuri pentru protejarea populației de jafuri, introducerea ordinii și sprijinirea materială a locuitorilor musulmani pentru a depăși greutățile provocate de război și ocupația militară rusească. Procesul de consolidare a suveranității României în teritoriul transdanubian s-a finalizat cu jalonarea frontierei de sud cu Bulgaria și pe talvegul brațului Chilia cu Rusia.

Perioada regulamentară s-a încheiat la 9/21 martie 1880, când regiunea a primit o nouă încadrare juridică prin *Legea pentru organizarea Dobrogei*, opera lui Mihail Kogălniceanu și a prefectului județului Constanța, Remus Opreanu, denumită nu fără temeie „*Constituție*”⁶.

Importantul act normativ a deschis a doua etapă de evoluție a regiunii în cadrul statului românesc cuprinsă între 1880-1908, numită *Perioada legislativă*, an după care evoluția Dobrogei sub aspect juridic a fost transferată către guvern și Parlament.

Integrarea Dobrogei în prevederile Constituției s-a împlinit în 1884, prin reformularea Articolului 1 care preciza că județele transdunărene formau împreună cu România „*un singur stat indivizibil*”. Revizuirea nu a vizat și regimul special ce privea reprezentarea parlamentară. Abia în anul 1908, regele Carol I a luat în considerare cererea repetată a

⁵ *Trecerea armatei române în Dobrogea*, în „*Pressa*” nr. 254, 17 noiembrie 1878, p. 1-2. (Apud Stoica Lascu, *op. cit.*, p. 85-86).

⁶ Dumitru Vitcu, *Dobândirea și integrarea Dobrogei la România în viziunea cărturarului și omului politic Mihail Kogălniceanu, în Dobrogea 1878-2008. Orizonturi deschise de mandatul european*. (Coord. prof.univ.dr. Valentin Ciorbea), Editura Ex Ponto, Constanța, 2008, p. 205.

dobrogenilor și a inclus-o în Mesajul către Corpurile Legiuitoare ca problemă de soluționat. O lege specială publicată la 19 aprilie 1908 a permis constituirea organizațiilor partidelor politice naționale în județele Constanța și Tulcea. După noi modificări legislative, dobrogenii cu drept de vot au participat la primul scrutin parlamentar în noiembrie 1912⁷.

Paralel cu procesul de armonizare a legislației, integrarea deplină a Dobrogei a cuprins două laturi complementare: dezvoltarea economică și dinamica demografică. Provincia dintre Dunăre și Marea Neagră a mărit suprafața țării cu 15.776 km². Principalele bogății ale regiunii cu potențial imediat pe care s-a mizat în progresul integrării economice au fost: pământul, apele, pădurile, portul Constanța și transportul maritim.

O problemă esențială pentru dezvoltarea agriculturii Dobrogei, absolut necesară de soluționat, a fost reglementarea statutului juridic al fondului funciar aflat sub efectul legislației otomane. În fapt, autoritățile au inițiat și aplicat o autentică reformă agrară prin care proprietatea funciară din Dobrogea a fost adusă în cadrul legal modern al României.

Consecințele au fost deosebite și benefice, reforma agrară implementată în regiune a sporit considerabil numărul proprietarilor rurali, a consolidat juridic poziție acestora și a mărit suprafețele cultivate cu efect benefic pentru valorificarea produselor pe piața internă și internațională⁸. Suprafețele cultivate au crescut de la 241.597 ha în 1885, la 637.762 ha în anul 1912. S-au avut în vedere și alte ramuri precum: zootehnia, viticultura, apicultura și sericicultura.

Sub coordonarea savantului Grigore Antipa, Dobrogea a devenit prima regiune în care s-au implementat prevederile *Legii pescuitului* cu efecte benefice, subramura pescuitului aducând importante venituri prin valorificarea producției pe piața internă și externă⁹.

Prin subramurile materialelor de construcții, metalurgică, petrolieră, chimică și alimentară s-a putut înfripa în Dobrogea industria.

Un rol major în politica de modernizare și integrare a regiunii a revenit ramurii transporturilor și activității portuare. Statul român a inițiat un amplu program de modernizare a transportului feroviar prin construirea sistemului de poduri peste Borcea și Dunăre, opera inginerului Anghel Saligny, inaugurat în ziua de 15/25 septembrie 1895, și a liniei ferate Fetești-Saligny prin care s-a conexasă trainic Dobrogea la rețeaua feroviară a României. În același an, s-au pus bazele Serviciului Maritim Român prin achiziționarea navelor „Meteor” și „Medeea”¹⁰. S-au deschis două linii maritime: Orientală (Brăila-Constanța-Alexandria) și Occidentală (Brăila-Constanța-Rotterdam) pentru transporturile de persoane și produse ale economiei românești pe piețele internaționale. De maximă importanță au fost și lucrările de construcții și modernizare a portului Constanța care au debutat în anul 1895, după proiectele inginerilor I. B. Cantacuzino, Gh. Duca și Anghel Saligny, care a fost transformat în port de export pentru principalele produse ale economiei românești: cereale, petrol și produse lemnoase, dar și de tranzit pentru diverse mărfuri din centrul și nordul Europei¹¹.

⁷ Stoica Lascu, *op. cit.*, p. 325-327.

⁸ *Progresele Dobrogei. De la anexare până astăzi 1878-1906. Tablou întocmit de dl. Ministru al Domeniilor I. N. Lahovari*, București, 1907. (Anexă). (*Passim*); Valentin Ciorbea, *Unirea Dobrogei cu România*, p. 128-130.

⁹ Alexandru Daia, *Exploatarea în regie a pescăriilor statului, în 1878-1928. Dobrogea 50 de ani de viață românească*, București, 1928, pp. 415-423.

¹⁰ Valentin Ciorbea, Carmen Atanasiu, *Flota maritimă comercială română. Un secol de istorie modernă (1895-1995)*, Constanța, 1995, p. 52-54.

¹¹ Valentin Ciorbea, *Portul Constanța 1896-1996*, Editura Fundației Andrei Șaguna, Constanța, 1996, pp. 67-89.

Dacă imediat după unirea Dobrogei cu România, populația regiunii a fost estimată la 106.943 suflete în anul 1913, în județele Tulcea și Constanța erau consemnați 380.430 locuitori¹². Cifra vorbește de la sine. Creșteri s-au înregistrat de către majoritatea comunităților dobrogene, ca urmare a condițiilor de viață și trai creat și a tratamentului nepărtinitor al autorităților ce a permis păstrarea identității etnice.

În anul 1913, după al doilea război balcanic, prin pacea de la București (10 august 1913), Dobrogea s-a întregit cu județele Durostor și Caliacra. Cadrul legal de integrare și problemele de bază ce trebuia soluționate în noul teritoriu au fost cuprinse în *Legea pentru organizarea Dobrogei Noi* din aprilie 1914.

Evoluția Dobrogei până la Primul Război Mondial este, după cum o dovedește parcursul ei, o reușită a politicii Marilor Puteri la Dunărea de Jos, în primă fază, dar mai ales de programele autorităților centrale și locale aplicate între Dunăre și Marea Neagră. Dobrogenii, fie ei români, musulmani, bulgari, greci, evrei, armeni ș.a. au trăit și trăiesc într-o armonie care a creat mult apreciatul model interetnic dobrogean.

Primul Război Mondial a adus Dobrogea într-o situație extrem de dificilă. După pierderea bătăliei de la Turtucaia (1-6 septembrie 1916), cu tot efortul trupelor româno-ruse și a Diviziei sârbe 1 voluntari, la sfârșitul lui decembrie 1916 cea mai mare parte a Dobrogei, mai puțin Delta Dunării care a rămas sub autoritatea statului român, a fost ocupată de trupele Puterilor Centrale. Județele Durostor și Caliacra au intrat în componența Bulgariei. În județul Constanța și zona de sud a județului Tulcea s-a instalat Administrația de Etapă Germană, iar restul teritoriului tulcean, până la fluviu, în administrarea militară bulgară. Populația românească, în mare parte, s-a refugiat, iar cea rămasă a fost supusă unui tratament similar perioadelor întunecate ale evului mediu. Dobrogea a fost jefuită sistematic de către ocupanți care și-au satisfăcut necesitățile de aprovizionare cu alimente și produse strategice de război¹³.

La sfârșitul Primului Război Mondial și a perioadei de ocupație a trupelor aliate României, Dobrogea se afla într-o situație foarte grea, aruncată în urmă cu zeci de ani, izolată ca urmare a distrugerii podului de la Borcea. Autoritățile erau lipsite de posibilitatea de a asigura necesarul de hrană pentru locuitorii regiunii¹⁴.

La Conferința de pace de la Paris ale cărei lucrări au început în luna ianuarie 1919, România a trebuit să ducă o nouă luptă, de data aceasta diplomatică și în plan publicistic, la care s-au raliat și prietenii ai poporului român din vestul Europei, pentru ca Dobrogea să fie reintegrată în cadrul statal românesc așa cum era în 1913, ceea ce s-a și realizat.

Perioada interbelică a marcat o nouă etapă de evoluție ascendentă a regiunii. După câțiva ani de refacere în toate sectoarele economiei s-au înregistrat progrese evidente. Dinamica și structura socio-profesională a populației s-a diversificat și a sporit. Dacă în 1919 populația Dobrogei se ridica la 669.245 de suflete, recensământul din 1930 precizează că între Dunăre și Marea Neagră populația crescuse la 877.460 iar în 1940, la 911.926. În

¹² Ioan N. Roman, *Drepturile, sacrificiile și munca noastră în Dobrogea față de pretențiile bulgarilor asupra ei*, Constanța, f.a., p. 118.

¹³ *Vezi Dobrogea în contextul Primului Război Mondial* (coord. Prof.univ.dr. Valentin Ciorbea, dr. Corina Apostoleanu, dr. Delia Roxana Cornea), Editura Top Form, București, 2017. (*Passim*)

¹⁴ Valentin Ciorbea, *Evoluția Dobrogei între anii 1918-1944. Contribuții la cunoașterea problemelor geopolitice, economice, demografice, sociale și ale vieții politice și militare*. Ediția a II-a revizuită și reîntregită. Cuvânt înainte, acad. Florin Constantiniu, Editura Ex Ponto, Constanța, 2008, pp. 29-75.

regiune s-a aplicat noua reformă agrară. Pentru punerea în valoare a terenurilor din sudul Dobrogei și întărirea frontierei româno-bulgare împotriva atacurilor comitagiilor bulgari, autoritățile române au colonizat grupuri de aromâni cărora le-au pus la dispoziție și mijloace de apărare.

După 27 de ani de la întregirea Dobrogei cu județele Durostor și Caliacra, într-un context internațional dominat de politica revanșardă, de declanșarea la 1 septembrie 1939 al celui de-al Doilea Război Mondial, asupra României s-au făcut presiuni din partea Germaniei, Italiei, U.R.S.S. care au dus la ciuntirea unor teritorii. Sub efectul acestor presiuni, la Craiova, prin Tratatul semnat la 7 septembrie 1940, între delegațiile României și Bulgariei, județele Durostor și Caliacra au fost transferate statului bulgar¹⁵. Consecințele au fost dramatice, îndeosebi ca urmare a schimbului de populație prevăzut de Tratatul de la Craiova.

În anii celui de-al Doilea Război Mondial și în Dobrogea s-au resimțit din plin efectele conflagrației. Încă dinainte de 22 iunie 1941, Uniunea Sovietică a întreprins acte de agresiune în zona de nord a Deltei Dunării. Efective militare din Dobrogea, precum Divizia a 9-a Mărășești și forțele maritime, în alianță cu trupele germane și italiene, au participat la Campania din Răsărit, înregistrând fapte deosebite de război¹⁶. În ceea ce privește flota maritimă, remarcabilă a fost *Operațiunea 60.000* pe timpul căreia navele de sub comanda contraamiralului Horia Macellariu au participat la evacuarea în primăvara anului 1944 a 120.000 de militari români, germani, slovaci și ruși spre Constanța fără nicio pierdere¹⁷.

După 23 august 1944, o dată cu ieșirea României din alianța cu Germania și alăturarea Coaliției Națiunilor Unite, forțele militare din Dobrogea au acționat pentru anihilarea unităților germane, apărarea Portului Constanța, pe de o parte, iar de pe altă parte pentru a colabora cu trupele sovietice care s-au comportat ca și ocupanți. Portul Constanța și flota maritimă au fost preluate de trupele sovietice. Nave ale Marinei Militare și Divizia a 9-a și-au adus aportul la Campania din Vest a României până la sfârșitul războiului când Germania a capitulat la 9 mai 1945.

Prezența trupelor sovietice în România a facilitat Partidului Comunist ascensiunea spre putere, ceea ce s-a întâmplat și în Dobrogea. Perioada regimului comunist a însemnat pentru regiunea dintre Dunăre și Marea Neagră o evoluție asemănătoare restului teritoriului românesc. Sistemul dirijat al economiei s-a simțit și în evoluția regiunii. Datele statistice sunt elocvente în ceea ce privește industrializarea și dezvoltarea agriculturii în formă cooperativizată.

La cererea lui I. V. Stalin, conducerea Partidului Comunist a aprobat la 25 mai 1949 construirea Canalului Dunăre-Marea Neagră pe traseul Cernavodă-Midia. Decizia a fost luată într-un moment când starea economică a României n-a putut susține proiectul. Regimul a folosit Canalul ca loc de exterminare a adversarilor politici. În anul 1953 șantierul s-a închis, lucrarea fiind abandonată.

¹⁵ *Tratat între România și Bulgaria semnat la Craiova, 7 septembrie 1940*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală București, 1940. (*Passim*).

¹⁶ Jipa Rotaru ș.a., *Divizia 9 Mărășești 1879-1999*, Editura Punct, București, 1999, p. 21.

¹⁷ Vezi Valentin Ciorbea, *Contraamiralul Horia Macellariu (1894-1989). Autobiografii din temniță. Miscellanea*, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2016, p. 132-133.

În iunie 1973, Nicolae Ceaușescu a reluat la sugestia unor parteneri din vest ideea construirii Canalului. S-au făcut pregătiri și în 1976 au demarat lucrările. Canalul Cernavodă-Agigea a fost inaugurat la 26 mai 1984, fiind catalogată ca cea mai importantă construcție din istoria României. Concomitent s-au derulat și lucrările de extindere a Portului Constanța și Constanța Sud¹⁸. Flota maritimă comercială a început activitatea după război sub control sovietic cu câteva nave. Abia în 1955, navele au fost preluate de noua întreprindere NAVROM. Din anul 1960, flota maritimă a intrat într-un proces complex de dezvoltare și diversificare. S-a dezvoltat construcția de nave la Constanța, Galați, Drobeta-Turnu Severin, Tulcea și Mangalia. La 31 decembrie 1989, flota de transport se compunea din 311 nave cu 6.185.101 TDW. În componență se aflau cargouri, petroliere, nave feribot. Practic, Portul Constanța a avut legături cu majoritatea porturilor importante de pe glob. La Tulcea, s-a dezvoltat o flotă de pescuit oceanic foarte importantă și o uzină de aluminiu. La Cernavodă s-a început construcția Centralei nucleare.

Industria turismului a însemnat pentru Dobrogea comunistă valorificare potențialului Deltei Dunării și a litoralului maritim, prin dezvoltarea stațiunilor mai vechi precum Mamaia, Eforie Nord, Eforie Sud, Techirghiol, Costinești și ridicarea altora noi în zona de sud precum Jupiter-Cap Aurora, Neptun, Venus și Olimp.

În planul învățământului, și în Dobrogea s-a eradicat analfabetismul, s-au construit sute de școli gimnaziale, licee, școli profesionale, iar învățământul superior a fost reprezentat de Institutul de Marină „Mircea cel Bătrân” și Institutul Pedagogic Constanța.

Evenimentele din decembrie 1989 au cuprins și Dobrogea. În majoritatea localităților urbane, dar și rurale, populația a susținut schimbările așteptate, iar fuga lui Nicolae Ceaușescu și a soției sale a permis instalarea unor noi structuri de conducere. Perioada de tranziție a avut și între Dunăre și Marea Neagră efecte contradictorii. Sectoarele productive au intrat în recul, multe dintre ele au falimentat cu efecte sociale dramatice. Semnificative, ca dispariție sunt, spre exemplu, flota maritimă comercială și cea de pescuit oceanic. Eliminarea proprietății de stat și cooperatistă în agricultură a făcut loc privatizărilor și apariția treptată de ferme mari care astăzi se ridică la sute și mii de hectare. Un element pozitiv îl constituie dezvoltarea învățământului superior, prin înființarea Universității „Ovidius” din Constanța, a Academiei Navale „Mircea cel Bătrân”, pe vechile instituții și a Universității Maritime.

Procesul de democratizare și apariția sistemului pluripartidist nu a ocolit nici județele Tulcea și Constanța. În cei aproape 30 de ani de evoluție democratică putem afirma că Stânga a dominat alegerile, a condus cele două județe și multe primării.

Intrarea României în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 a deschis procesul de integrare în structurile europene care a fost resimțit și în Dobrogea. Treptat, au început să se implementeze proiecte pe fonduri europene, au exemplu de reușită îl oferă la acest capitol RAJA Constanța.

Rolul geopolitic al Dobrogei s-a menținut și a căpătat valențe noi după intrarea României în NATO la 29 martie 2004. Criza din Crimeea din anul 2014 și anexarea peninsulei de către Rusia a pus Marea Neagră și Dobrogea pe lista prioritara de interes geostrategic a NATO și a Statelor Unite.

---

¹⁸ Valentin Ciorbea, *Portul Constanța*, pp. 140-146.

Sintetizând parcursul celor 140 de ani de la unirea Dobrogei cu România, balanța evoluției regiunii este indubitabil pozitivă. Dobrogea a cunoscut mai multe etape de dezvoltare, circumscrise celor ale României. Dintr-o provincie nedezvoltată, cu o populație mică, Dobrogea a devenit o regiune de o valoare economică, socială, militară și geopolitică esențială politicii românești la Marea Neagră, cu rol deschizător, și astăzi străjer la frontiera răsăriteană a Europei. Indubitabil, unirea Dobrogei cu România se așază între principalele momente istorice care au marcat evoluția ascendentă a statului și societății românești.

*

Distinse cititor, volumul de față – *140 de ani de la unirea Dobrogei cu România. Studii istorice* –, în opinia coordonatorilor, are un dublu rol, omagial și științific. Lucrarea se așază într-un șir de volume colective dedicate cunoașterii multidisciplinare a Dobrogei. Prima s-a realizat în 1918 de către administrația de etapă germană. Este vorba de volumul intitulat *Bilder aus der Dobrudscha Herausgegeben von der Deutschen Etappen Verwaltung in der Dobrudscha / Imagini din Dobrogea editat de etapele germane în Dobrogea*.

Lucrarea a fost rezultatul unor cercetări temeinice, realizate de șapte cercetători germani care iau în discuție teme ca: geologia; biologia; pescuitul; economia regiunii; etnografie; populație; război. Între semnatari se află Carl Schuchhardt și Paul Traeger¹⁹.

La împlinirea a 20 de ani de la unirea Dobrogei, în anul 1928, doi reprezentanți ai culturii dobrogene, Constantin Brătescu și I. Georgescu au coordonat un volum colectiv consistent de peste 800 de pagini²⁰. În sumar sunt cuprinse 42 de studii și articole pe diverse teme semnate de importanți contributory precum: C. Brătescu, Radu Vulpe, C. Moisil, S. Mehedinți, N. Iorga, I. N. Roman ș.a.

În anul 1938 Academia Română dedica în seria *Connaissance de la Terre et la Pensée Roumaine*, IV, un consistent tom dedicat provinciei transdunărene intitulat simplu: *La Dobroudja*. Patru personalități ale științei românești și-au adus contribuția la realizarea volumului. Geograful Vintilă Mihăilescu semnează studiul *Considération géographique* în care analizează caracteristicile geografiei Dobrogei. Cel mai amplu studiu, de peste 400 de pagini, aparține arheologului Radu Vulpe. Reputatul specialist în antichitatea regiunii a realiza o sinteză valoroasă sub titlul *Histoire ancienne de la Dobroudja*. Sabin Manuilă, director al Institutului Central de Statistică, semnează *La population de la Dobroudja*, iar profesorul Al. P. Arbore, *La culture roumaine en Dobroudja*. Planșe și imagini întregesc valorosul volum.

În timpul regimului comunist nu s-au mai realizat volume colective dedicate unirii Dobrogei cu România. După 1989, astfel de întreprinderi s-au reluat. Bunăoară, cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la importantul eveniment s-a editat lucrarea colectivă cu titlul *Studii istorice dobrogene*²¹. Cadre universitare, muzeografi, profesori, bibliotecari și ziariști, toți din Constanța, semnează 35 de articole.

¹⁹ *Bilder aus der Dobrudscha 1916-1918 / Imagini din Dobrogea 1916-1918*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2018. (Passim).

²⁰ *1878-1928. Dobrogea 50 de ani de viață românească*. (Passim).

²¹ *Studii istorice dobrogene*. (coord. prof.univ.dr. Valentin Ciorbea), Editura „Ovidius” University Press, Constanța, 2003. (Passim).

Peste 5 ani, în 2008, la împlinirea a 130 de ani de la unirea Dobrogei cu România, a fost realizat un nou volum colectiv intitulat *Dobrogea 1878-2008. Orizonturi deschise de mandatul european* care reunește în cele 798 de pagini opinii, studii și articole care au fost grupate pe trei secțiuni: I. *Dobrogea în conștiința înaintașilor și contemporanilor*; II. *Noi pagini din geografia, istoria, cultura și geopolitica Dobrogei*; III. *Instituții dobrogene pe drumul dezvoltării europene*; IV. *Dobrogea în documente fundamentale*. Consistența contribuțiilor îl situează între realizările cele mai importante de acest gen. Studiile poartă semnătura unor academicieni, cercetători, cadre universitare, muzeografi ș.a.

Anul 2008 a înscris și o altă contribuție dedicată unirii Dobrogei cu România realizată sub coordonarea regretatului istoric și arhivist Virgil Coman, intitulată *Dobrogea – model de conviețuire multietnică și multiculturală*²².

Volumul *140 de ani de la unirea Dobrogei cu România. Studii istorice* cuprinde nouă studii și articole trimise la concursul lansat de Ansamblul Artistic Profesionist „Baladele Deltei” din Tulcea, susținut de Consiliul Județean Tulcea și Primăria Tulcea, dedicat evenimentului 14 noiembrie 1878 și consecințelor sale.

Premiile consistente puse „la bătaie”, în valoare de 10.000 de euro, și cerințele organizatorului au avut în vedere atragerea cercetătorilor preocupați de istoria Dobrogei, dornici să aducă în planul cunoașterii subiecte abordate la un nivel științific superior în care beneficiarii, specialiști și iubitori de cunoaștere, să descopere teme tratate pe baza istoriografiei la zi, cu plusul de informație inedită adus prin valorificarea de noi surse documentare.

Convingerea noastră, și ne dorim ca și cititorii s-o împărtășească, este ca volumul de față, apărut la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, tipărit în condiții grafice deosebite de către Tipografia Monitorului Oficial, va fi apreciat de toți cei interesați de Istoria modernă și contemporană a Dobrogei, și vă asigur că nu sunt puțini, nu ca o realizare circumstanțială, ci pentru valoarea științifică a studiilor și articolelor dedicate de autori celui mai important eveniment din trecutul regiunii dintre Dunăre și Marea Neagră.

2 octombrie 2018
Constanța

---

²² *Dobrogea – model de conviețuire multietnică și multiculturală*. (coord. Virgil Coman), Editura Muntenia, Constanța, 2008. (*Passim*).

ROMÂNIA – MAMĂ PURTĂTOARE A EMBRIONULUI UNIUNII EUROPENE!

Constantin Daniel ARHIRE

Motto: „Dobrogea e prispa României înspre largul lumii”
(Ion BĂNESCU, *Farul*, I, nr. 4, 9 decembrie 1903: 1-2)

În secolul al XIX-lea o generație de excepție în istoria românilor a reușit (urmărind pe parcursul unei vieți întregi idealurile naționale) să consolideze conștiința națională, să impună, mai întâi, simbolurile unei patrii comune – numele de România și drapelul tricolor roșu, galben, albastru – mai apoi acea patrie comună în forma ei incipientă, consecutivă Unirii Principatelor Române; apoi dinastia europeană, menită a fi garanție internă și externă a noului stat, constituția, regatul, independența și unirea Dobrogei cu gurile Dunării și ieșirea la mare, confirmare a rolului major meritat de România în această parte a Europei și încredințat ei de Europa, acela de a fi garantul regimului internațional liber al gurilor Dunării, în beneficiu european.

Folosind cu abnegație și inteligență bunurile și relațiile personale, manevrând cu o extraordinară abilitate politică în apele tulburi ale confruntărilor de interese ale marilor puteri imperiale vecine – Turcia, Rusia, Austria – dar și mai îndepărtate geografic, bărbații de stat ai generației pașoptiste au reușit, fără a avea vreo armată în spate și de cele mai multe ori împotriva voinței oficialilor moldoveni și valahi ai timpului, să impună Europei importanța spațiului și poporului acestor locuri, convingând-o că echilibrul european la gurile Dunării își avea cea mai reușită rezolvare politică în crearea noului stat România, drepturile istorice ale națiunii române la această rezolvare fiind de netăgăduit. În acest fel, pe fondul cronicizării Crizei Orientale și acutizării problemei gurilor Dunării, precum și consecința a activităților politice de excepție ale generației pașoptiste, în 1856, la Conferința de Pace de la Paris consecutivă Războiului Crimeii, marile puteri au hotărât alipirea la Moldova a gurilor Dunării (transpusă în practică până la Convenția de la Paris, din 1857) și a județelor Cahul, Ismail și Bolgrad, îndepărtată fiind astfel Rusia de Dunăre și punându-se astfel pentru prima dată într-un asemenea context, problema unirii principatelor românești, idee politică având, ca de obicei, atât partizani cât și adversari. Tot atunci marile puteri europene au constituit Comisia Europeană a Dunării, cu sediul mai întâi la Galați și apoi (de facto) la Sulina, prin instalarea aici a comisiei ei tehnice.

După realizarea, în 1859, a Unirii Principatelor în condițiile cunoscute, tânărul stat român în componența căruia intrau și cele trei județe mai sus pomenite, a fost silit să guverneze în aceleași ape tulburi ale intereselor politice ale marilor săi vecini, decis să demonstreze susținătorilor, dar și adversarilor săi, prin marile reforme începute de Alexandru Ioan Cuza și continuate de Carol I și prin politica de neutralitate, că drumul pe care s-a angajat în mod ireversibil este cel european.

Realizările tânărului stat român în perioada 1859-1877, precum și comportamentul său și al armatei sale pe câmpul de onoare, în Războiului de Independență, i-au conferit aprecierea și încrederea marilor puteri europene, prin Tratatul de la Berlin din 1878 României recunoscându-i-se independența de stat și alipindu-i-se Dobrogea și gurile Dunării, cele ce adăposteau încă de la 1856 Comisia Europeană a Dunării.

Înființată cu dublu scop, unul tehnic (de a menține navigabile gurile Dunării, în speță Brațul Sulina) și unul politic (de a afirma aici voința marilor puteri europene neriverane în a-și proteja interesele politice și economice devenite ad-hoc interes *comun european!*), Comisia Europeană a Dunării (din care, ca stat independent, și România a făcut ulterior parte) a fost prima instituție europeană, înființată cu aproape 100 de ani înaintea înființării Uniunii

Europene. Ea se cerea însă protejată în interiorul unui stat devotat intereselor proprii și loial intereselor generale europene, care, nelezând unilateral și în beneficiu propriu aceste interese generale, să constituie o temeinică garanție a echilibrului în această zonă geostrategică. Acest stat era gândit a se interpune marilor puteri riverane, Rusia și Turcia (aflate într-un permanent conflict de natură a bloca navigația și transportul comercial pe Dunăre și ieșirea în Marea Neagră) și a face imposibilă aici joncțiunea blocului slav, favorabil unei politici expansioniste ruse. La gurile Dunării, la Sulina, România și-a câștigat un important rol de echilibru în conștiința europeană, de pace și armonie comunitară și încă de atunci a început misiunea sa continentală, în concordanță cu interesul biunivoc, desăvârșită la 1 ianuarie 2007, prin integrarea *de jure* în Uniunea Europeană.

Criticat în ședința Senatului din 6 decembrie 1878, la doar 3 săptămâni de la preluarea Dobrogei de către administrația românească (14 Noiembrie 1878), de reprezentanții opoziției (care îi reproșau că la Conferința de Pace de la Berlin nu a făcut totul pentru a menține județele Cahul, Ismail și Bolgrad în cuprinsul statului roman și a obține și restul Basarabiei, ci a acceptat în schimbul acesteia Dobrogea și gurile Dunării, în ciuda faptului că această zonă nu reprezenta un interes major pentru Europa) prim-ministrul Ion C. Brătianu a răspuns, edificator :

„(...) Prin urmare vedeți domnilor că este de un interes german și nu numai german, ci european – nu mai vorbesc de Austria, fiindcă Europa întregă se interesează de libertatea gurilor Dunării – ca noi să avem în posesiune gurile Dunării, impunându-ne Dobrogea. Socotiți că a fost o concesiune care a făcut-o Rusia ? Nicidecum ! Dovada este că - cum zice francezul – deget cu deget ne-a disputat de a nu ne întinde în Dobrogea, de a nu lua un teritoriu mai însemnat. Ni s-a impus dară Dobrogea de Europa (...) din cauza interesului european la gurile Dunării. Domnilor, nu se impune unei națiuni daruri de către Europa, decât atunci când este un interes al său ; ne-a dat Dobrogea fiindcă ne-a văzut că suntem o națiune bărbată, o națiune plină de vigoare, o națiune bine distinsă, care are caracterul ei propriu deosebit de celelalte națiuni din orient – iată de ce ne-a dat Dobrogea. Ne-a dat-o fiindcă este în interesul Europei ca gurile Dunării să fie în mâinile unui popor care să asigure libertatea Dunării. Si dovada despre aceasta este că dacă nu se interesa de gurile Dunării, apoi perpetua și creștea drepturile Comisiei Europene a Dunării ? Apoi întindea hotarele Dunărei (Comisiei Europene a Dunării, n.n.) până la Galați ? Prin urmare toate faptele vă dovedesc că nu numai Germania, ci Europa întregă vede interesul acesta mare, cum orice om care își dă puțină osteneală vede aceasta, fără să vă mai spună Europa că gurile Dunării sunt de interes european!”

Nu aiurea, ci la Galați, pe teritoriul Principatului Moldova, și mai apoi la Sulina, pe teritoriul României, și-a avut sediul Comisia Europeană a Dunării, expresia istorică și incipient-embrionară a interesului comun de astăzi, instituționalizat sub forma Uniunii Europene. Tocmai aici, la gurile Dunării, interesele vitale ale viitorului stat România s-au împletit cu interesele vitale ale viitoarei Uniuni Europene, având nevoie una de alta; tocmai aici, anume la Sulina, în cel mai estic punct locuit al României și, deci, al Uniunii Europene, există clădirea-simbol a sediului Comisiei Europene a Dunării, actualmente sediul local al A.F.D.J. Galați. Dată fiind importanța simbolică a clădirii și locului, considerăm că atât clădirea, cât și locul ar putea fi puse mult mai bine în valoare în beneficiu național, subliniind la nivel european uriașa lor simbolică. Percepția opiniei publice, românești și europene, asupra locului, este, de mult timp, din păcate, aceea a unui *capăt*, a unui *sfârșit de lume*; locul este, dimpotrivă, cel al unui *capăt*, al unui *început de țară* și al unui *început de Uniune Europeană!*

Considerăm că, dată fiind încărcătura simbolică a acestui loc, **putem** și suntem **datori** a acționa concret astăzi, când sărbătorim 140 de ani de la Unirea Dobrogei cu România, Patria ei Mamă și 100 de ani de Mare Unire și când ne pregătim ca, în 2019, să preluăm pentru 6 luni președinția Uniunii Europene!

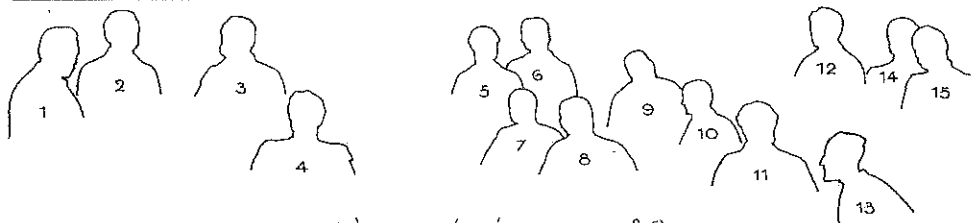
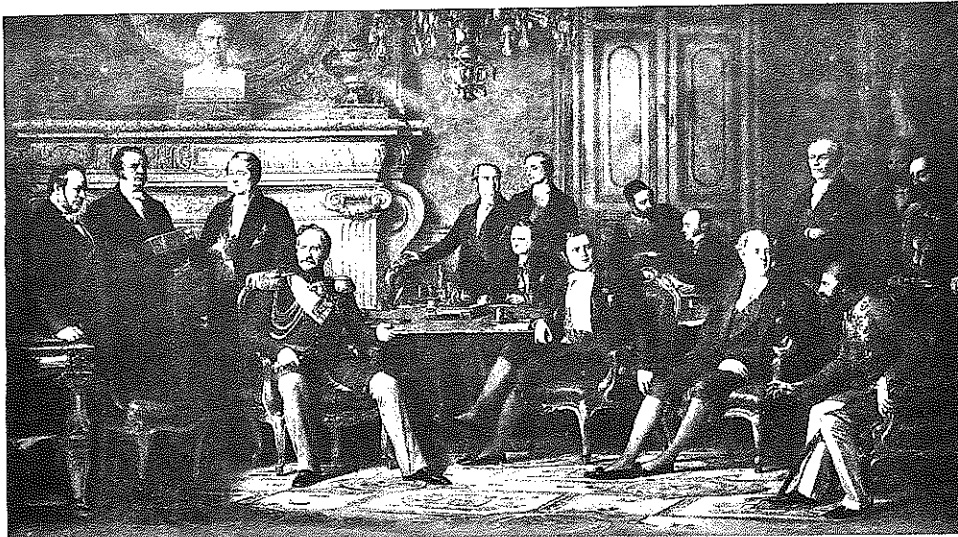
Dat fiind faptul că Sulina este cel mai estic punct locuit al Uniunii Europene și dată fiind unicitatea europeană a Deltei Dunării, un demers politic și diplomatic concret în acest sens ar fi pe deplin justificat, putând deveni extrem de onorant și extrem de profitabil, atât pentru țara noastră, cât și pentru Uniunea Europeană ca entitate politică, ea putându-și astfel valorifica *un plus de trecut* și *un plus de teritoriu* în ceea ce privește propria-i manifestare istorică.

Dacă admitem ideea potrivit căreia Comisia Europeană a Dunării a constituit, prin misiunea și rațiunea ei de a exista, expresia **embrionară** a Uniunii Europene, atunci trebuie să admitem și ideea care se impune de la sine, anume aceea că statul român a fost constituit și consacrat, cu certitudine, drept **mamă purtătoare** a acestui embrion!

Am încheiat 20 de ani de eforturi și preocupare prin cartea de față, dar odată închisă coperta ei IV, nu înseamnă că sunt rezolvate toate problemele! Am dori ca această carte să se poată constitui într-un instrument pentru oamenii politici de astăzi, când România urmează a fi extrem de vizibilă și de importantă, de la 1 ianuarie 2019. Am dori să pătrundă și să își asume ideile pe care ea le conține și să le folosească în beneficiul țării, atât cât vor putea ei. Pentru aceasta, dorim a le aminti aici următoarea definiție a bărbatului/femeii de stat:

Un bărbat/femeie de stat este acel/acea bărbat/femeie care aduce servicii țării sale, ori de câte ori simte că este nevoie, fără să i se ceară și fără a pretinde recompensă, cu discreție și înțelepciune, după puterile sale.

CONGRÈS DE PARIS (25 FÉVRIER-30 MARS 1856).

1. Comte DE CAVOUR (Sardaigne). — 2. Baron COWLEY (Grande-Bretagne). — 3. Comte DE BUOL-SCHAUENSTEIN (Autriche).
 4. Comte ORLOFF (Russie). — 5. Baron DE BOURQUENY (France). — 6. Baron DE HÜBNER (Autriche). — 7. Baron DE MANTOUFFEL (Prusse).
 8. Comte WALEWSKI (France). — 9. MEHEMMED-DJEMIL-BEY (Turquie). — 10. BENEDETTI (France), *Secrétaire*.
 11. Comte DE CLARENDON (Grande-Bretagne). — 12. Baron DE BRUNNOW (Russie). — 13. MOHAMMED-EMIN-AALI-PACHA (Turquie).
 14. Comte DE HATZFELD-WILDENBURG-SCHOENSTEIN (Prusse). — 15. Marquis DE VILLAMARINA (Sardaigne).

Congresul de la Paris - participanții care au decis înființarea Comisiei Europene a Dunării

Bateria Mircea la Calafat, 1877 (foto Carol Popp de Szathmári)

**DOBROGEA SAU „NOUA ROMÂNIE”,
„ARANJAMENT DE ORDINE EUROPEANĂ” ȘI „INTERES NAȚIONAL” LA 1878.
CONTEXT ȘI NOI CONTRIBUȚII CIRCUMSCRISE REINTEGRĂRII
PROVINȚIEI GRANIȚELOR STATULUI ROMÂN**

dr. Florin STAN

consilier relații I, Ministerul Afacerilor Externe, Unitatea Arhive Diplomatice
cadru didactic asociat, Facultatea de Istorie și Științe Politice,
Universitatea „Ovidius” Constanța

Rezumat

Circumscrierea evenimentului de la 14 noiembrie 1878 în contextul istoriografiei românești învederează interesul cercetătorilor față de una dintre temele majore ale evoluției statului român modern până la Marea Unire de la 1918.

Aflat la joncțiunea intereselor Imperiului Rus, ținutul Dobrogei, în cea mai mare parte a sa, împreună cu zona Deltei Dunării și Insula Șerpilor, a fost transmis prin voința statelor participante la Conferința de pace de la Berlin din iunie 1878, în „compensație” României în urma impunerii „retrocedării” sudului Basarabiei, după *Războiul de Independență* din 1877 – 1878.

Ceea ce putem constata la un bilanț al istoriografiei dobrogene este că aceasta a atins un prag al maturității, fapt relevat inclusiv de unele titluri polemice sau multiperspectivale asupra unor momente de referință din trecutul României de la Mare. Tocmai de aceea, valorificând atât contribuțiile istoriografice, cât și informațiile depistate în fondurile arhivistice de referință, păstrate în mod special în Arhiva Diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe, se poate contura dimensiunea obiectivă a momentului 14 noiembrie 1878, în contextul perioadei și în ansamblul istoriei statului român. Reliefând și nuanțând, pe de o parte, informațiile relevante ale celor mai importante achiziții ale scrisului istoric, iar pe de altă parte, introducând în circuitul cercetării științifice noi repere ale trecutului României transdanubiene, în contextul epocii, rezultat al unor documentări arhivistice recente, studiul de față va decela cu obiectivitate locul acesteia în contextul evoluției statului român modern.

Ca noutate istoriografică de interes, se poate analiza raportul locotenent-colonelului Ioan Murgescu, comandant al Corpului Flotei, care a îndeplinit, în perioada 14-17 noiembrie 1878, importanta misiune a trecerii trupelor române în Dobrogea. De asemenea, darea de seamă din 29 noiembrie 1878, transmisă lui Mihail Kogălniceanu, ministrul Afacerilor Străine, de către Nicolae Catargi, prim delegatul Comisiei pentru luarea în posesie a Dobrogei, care informa asupra preluării administrației Dobrogei de la guvernatorul rus M. Beloțerkovici.

Apoi, documentarea realităților care au caracterizat perioada reintegrării Dobrogei la statul român lămurește, mai bine, perioada în care autoritățile române au preluat *de facto* administrarea regiunii, aceasta întinzându-se între data de 14 noiembrie 1878, momentul solemn al declarării unirii României cu Dobrogea și sfârșitul lunii aprilie 1879, când ultimele trupele ruse au părăsit portul Tulcea. Deloc întâmplător, Imperiul Rus a numit un consul pentru Dobrogea abia la 1 mai 1879, în persoana lui Aleksandr Sorokin.

Studiul conține, inclusiv, noi date asupra demografiei Dobrogei circumscrise chiar perioadei 1878-1879, ca și valorificarea unor informații documentare asupra situației populației bulgare – care era „de luat în seamă prin aspirațiile sale naționale și separatiste” – dar și ale celorlalte etnii dobrogene.

Pe lângă elementele de noutate istoriografică, titlul de față subliniază faptul că momentul reunirii Dobrogei cu țara, la 1878, a reprezentat o parte din procesul de constituire a României moderne, urmare a unui act de voință a puterilor semnatare ale Tratatului de la Berlin din 1 iulie 1878, integrarea ținutului nefiind considerată, de către clasa politică a timpului, o contrapondere la pierderea sudului Basarabiei. Procesul unirii de la 1878 și reintegrării *României transdanubiane*, sau *Noii României*, în corpul statal românesc, s-a dovedit împlinit la începutul secolului XX, Regatul României, parte integrantă a Vestului, având „un rol civilizator în Orient”.

Cuvinte cheie: *Dobrogea, unire, reintegrare, Conferința de Pace, Imperiul Otoman, Imperiul Rus, Bulgaria, musulmani, frontieră.*

Dobrogea or „New Romania”, „arrangement of European order” and „national interest” at 1878. Context and new contributions circumscribed to the reintegration of the province of the Romanian state border

Abstract

The researchers' interest in one of the central topics pertaining to the evolution of the modern Romanian state prior to the 1918 Union, is informed by the integration into Romanian historiography of the event that took place on 14 November, 1878.

Situated at the confluence of the Russian Empire's interests, most of the Dobrogea region together with the Danube Delta and the Serpent Island, was granted by the states attending the Berlin Peace Conference of June 1878, as „compensation” for Romania's imposed „return” of southern Bukovina, following the Independence War of 1877-1878.

That the Dobrogea region's historiography has reached an unquestionable level of self-sufficiency is also highlighted by published works which either explore multiple viewpoints or engage in disagreements over the important developments in the history of the Black Sea-neighborling land. By corroborating the existing secondary literature and the archival contents made available by the Ministry of Foreign Affairs' Diplomatic Archives, it is possible to objectively assess the events that took place on 14 November, 1878, and discuss their significance in the context of the respective period as well as the overall history of the Romanian state. The present study will both highlight the state-of-the-art historical knowledge and make novel contributions to the scholarly research on Romania's past. This study seeks to evaluate with impartiality the importance of the most recent archival research for the evolution of Romania's history.

A recent finding of historiographic relevance is Lieutenant-Colonel Ioan Murgescu's report. Murgescu was in command of the fleet responsible for the essential mission of helping the Romanian troops cross the Dobrogea region between 14-17 November 1878. Another similar document is the note that Nicolae Catargi, the Commission for the Acquisition of Dobrogea's envoy, sent to Mihail Kogalniceanu, the Minister of Foreign Affairs, on 29 November, 1878, which informed about the takeover of Dobrogea from the Russian Governor M. Belotzerkoviici.

Documenting the realities of the period during which Dobrogea was reintegrated into Romania helps clarify the time during which Romania actually acquired the region. This interval stretched from 14 November 1878, when Dobrogea officially joined Romania, to the end of April 1879, when the remaining Russian troops departed from the Tulcea port. By no means an accident, the Russian Empire designated Aleksandr Sorokin as consul to Dobrogea only on 1 May 1879.

This research also includes new demographic data for Dobrogea, during the years 1878-1879, relevant findings about the nationalist and irredentist aspirations of the Bulgarian population in Dobrogea as well as new information concerning the other ethnic groups living in the region.

In addition to the recent historiographic findings, this study stresses that Dobrogea's union with Romania in 1878 represented a constitutive element for the emergence of modern Romania, a development endorsed by the European states behind the Berlin Treaty of 1 July 1878. The integration of Dobrogea was not regarded by the political class of the time as a compensation for the loss of southern Bessarabia. With the 1878 unification process and the reintegration of Trans-Danube Romania or New Romania into the territory of Romania complete at the beginning of the XX century, the Kingdom of Romania, an integral part of the West, had in relation to the evolution of the society in Dobrogea, „a civilizing role in the East”.

Keywords: *Dobrogea, union, reintegration, Peace Conference, Ottoman Empire, Russian Empire, Bulgaria, Muslim, border.*

Circumscrierea evenimentului de la 14 noiembrie 1878 în contextul istoriografiei românești învederează interesul cercetătorilor față de una dintre temele majore ale evoluției statului român modern până la Marea Unire de la 1918.

CONSECINȚELE DE ORDIN SOCIAL ȘI ADMINISTRATIV ALE INTEGRĂRII DOBROGEI

dr. **Enache TUȘA**
cercetător științific la Institutul de Științe Politice
și Relații Internaționale al Academiei Române
lector la Facultatea de Istorie și Științe Politice,
Universitatea „Ovidius” Constanța

Rezumat

Reconfigurarea geopolitică a Peninsulei Balcanice în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a transformat ireversibil compoziția etnică și politică a regiunii după înființarea unor state precum România, Bulgaria, Serbia și Grecia. Pe fondul construcției statului și a națiunii, elitele politice din statele menționate mai sus au decis să omogenizeze și să reconstruiască societatea pentru a justifica revendicările teritoriale dorite de conducătorii politici din statele menționate anterior. Acest proces de omogenizare a fost realizat prin acțiuni de integrare pentru populațiile care aparțineau uneia dintre națiunile diferite cultural și, de asemenea, din punct de vedere al identității. În unele cazuri, grupuri etnice mai puțin numeroase au fost asimilate efectiv în cadrul națiunii și, implicit, în cultura oficială, cum ar fi cazul Greciei, Bulgariei și, într-o măsură mai mică, a Serbiei. Dobrogea nu făcea excepție și a cunoscut evoluții demografice extrem de interesante. În cadrul cercetării am urmărit evoluția diferitelor identități etnice și politice în Dobrogea, precum și interferențele, interconexiunile dintre aceste populații de-a lungul timpului și în legătură cu alte identități implicate în relațiile politice, economice și culturale. După preluarea guvernării Dobrogei de la autoritățile rusești, au fost înființate instituții administrative române care să poată prelua prerogativele instituțiilor administrative otomane. În majoritatea cazurilor, în spațiul dobrogean au fost menținute anumite obiceiuri și tradiții. În cadrul consiliilor comunale, realitățile etnice au fost respectate, mulți dintre primari după 1878 fiind turci și tătari conform structurii etnice. În Medgidia, de exemplu, au fost aleși primari turci și tătari până la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Multe dintre numele primarilor, consilierilor și parlamentarilor turci și tătari sunt cunoscute în procesul de integrare a provinciei, precum și date referitoare la acești oficiali care s-au implicat în administrarea instituțiilor și în construcția politicii oficiale dobrogene.

Abstract

The geopolitical reconfiguration of The Balkan Peninsula in the second half of the 19th century irreversibly transformed the ethnic and political composition of the region after the foundation of states like Bulgaria, Serbia and Greece. On the background of the attempt of state and nation frame, political elites from the above mentioned states decided to homogenize and rebuild the society to justify territorial claims that political rulers from the states previously mentioned hoped for. This process of homogenization has been realized through actions of settlement for populations that belonged to one of the mentioned nations culturally and also from the identity point of view. In some cases, less numerous ethnic groups have been settled and assimilated effectively to the nation and implicitly to the official culture like in the case of Greece, Bulgaria and in a less extent, Serbia. Dobrogea was no exception and knew extremely interesting demographic evolutions. Within the research, I have tracked the evolution of different ethnic and political identities in Dobrogea as well as interferences, interconnections between these populations across times and in connection with other identities being involved in political, economical and cultural relations. After taking over Dobrudgea governance from Russian authorities, there have been founded Romanian administrative institutions that could retrieve the prerogatives of Ottoman administrative institutions. In most cases, there have been maintained certain customs and traditions within Dobrudgea space. Within communal councils, ethnic realities were respected, many of mayors after 1878 being Turkish and Tatars according to ethnic structure. In Medgidia, for instance, there were elected Turkish and Tatar mayors

up to the end of 19th century and the beginning of 20th century. Many of the names of Turkish and Tatar mayors, counsellors and parliamentarians are well-known, as well as data concerning these officials that got involved in the administration of institutions and the ongoing of Dobrudgean politics.

Keywords: *homogenization, heterogenous, turkish toponymy, ethno-cultural mosaicque, collective mental, ethnic groups*

Considerații introductive

În expunerea de față vom încerca să prezentăm modul în care s-au configurat elementele integrării Dobrogei în sistemul de administrație românesc și implicit în cadrul autorității politice a României. Aspectele despre care intenționăm să discutăm se concentrează pe acțiunile sociale, economice, politice și culturale pe care guvernele românești le-au derulat de la 1878 și până la mijlocul secolului XX. Caracteristica socială a Dobrogei diferă de restul spațiului românesc, deoarece aici trăiau cele mai multe comunități etnice, comparativ cu restul teritoriului, înregistrându-se clivaje importante create de particularitățile acestui spațiu intrat în componența României după 1878.

Fenomenele sociale și politice aplicate de guvernele românești în Dobrogea au avut rolul de a modifica în mod ireversibil compoziția etnică, structura demografică, raportul instituțional și sistemul de administrație în Dobrogea. Anul 1878 a marcat un debut în ceea ce privește procesul de împrăștiere a familiilor românești care ajungeau în provincie prin voința autorităților politice de la București.

Cercetarea de față se află la granița dintre istoria socială, deoarece își propune să studieze evoluțiile demografice din Dobrogea în secolul XX, și sociologie, pentru că prezintă în ansamblu evoluția societății dobrogene. Este cunoscut faptul că existau diferențe majore între sistemul social otoman și sistemul instituțional românesc (inspirat din modelul francez) preluat ca model politic în cadrul administrației. Totodată, cercetarea de față își propune să reconstituie în cadre generale dimensiunea și parcursul procesului de integrare a Dobrogei.

La toate aceste particularități se adăugau probleme raportate la specificul geografic și de resurse al Dobrogei, precum și de anumite tradiții moștenite de la fosta stăpânire otomană. Spațiul dobrogean a constituit un areal geopolitic complex marcat de diferențe culturale care au produs un anumit tip de elită a puterii politice. Prin urmare, au fost reglementate pe parcurs anumite componente politico-sociale care trebuiau să integreze instituțional, economic, dar și militar Dobrogea.

Provincia se încadra în ceea ce am numi „grupuri marcate de dinamica socială”, element specific societăților în tranziție definite de autori precum Pierre Bourdieu sau Max Weber¹. Aspectele administrative care au definit elita politică dobrogeană au fost marcate de o anumită tipologie a mentalului colectiv, ce a păstrat modul tradițional de gândire al comunităților care trăiau în această provincie a României. Tradițiile din cadrul comunităților reprezentau liantul care păstra unitatea grupului și nu permitea destructurarea, asigurând (implicit) guvernarea politică a unor elite. Când vorbim de dinamica socială încercăm să definim modul în care au loc transformările sociale în cadrul unor comunități sau etnii asemănătoare cu cele din teritoriul dobrogean. Atunci când vorbesc despre modernizare, sociologii și antropologii se referă la schimbările sistemelor sociale globale dezvoltate în Occidentul european începând cu secolul XIX sub aspect economic, relațional, politic, cultural și de transformare instituțională. Câteva trăsături ale teoriei modernizării sociale și

¹ Gil EYAL, Ivan SZELENYI, Eleanor TOWNSLEY, *Capitalism fără capitaliști- Noua elită conducătoare din Europa de Est*, trad. de Ionel Nicu Sava și Cristian Mihail Miehs, editura Omega, București, 2001. În special capitolul intitulat : *Clase și elite. Structura în curs de schimbare a societăților din Europa Centrală în sec. al XX-lea*, pp. 25-31

PRESA, REPER AL INTEGRĂRII CULTURALE DOBROGENE ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ (1878-1944)

dr. **Angela-Anca DOBRE**

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

dr. **Luminița STELIAN**

Șef Serviciu Dezvoltare-Prelucrare Colecții,
Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Rezumat

Presa dobrogeană, a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX se constituie parte integrantă a presei și a culturii naționale. Ea ne înfățișează, înainte de toate, o istorie a ideilor, a curentelor, care s-au manifestat în societatea locală și națională și i-au direcționat orientarea, oferind o imagine de ansamblu a societății dobrogene.

Apariția presei locale reprezintă una dintre consecințele directe ale Unirii Dobrogei cu România. În Dobrogea a avut loc un avânt cultural manifestat și prin ziare și reviste cu o tematică variată, ilustrând activitatea politică, socială, economică și culturală, care se intensifica pe măsură ce Dobrogea se integra cadrului social-politic și cultural românesc la nivel național. Presa devine din ce în ce mai diversă, cu rădăcini adânci în realitățile locale, prin tematica articolelor și autori. Deși s-a lovit de numeroase greutăți, s-a străduit și a reușit să-și îndeplinească, așa cum trebuie, rolul de conștiință vie a locuitorilor săi.

Ziarele și revistele apărute în Dobrogea după 1878 se înscriu tematic și ideologic în curentul general românesc de modernizare și au ca scop, adesea exprimat în articolele program, impunerea unei limbi literare unitare și a unui jurnalism profesionist. Diversificarea tematică a presei, este doar o consecință a acestui curent, deoarece putem spune că fenomenul de creștere economică a Dobrogei și al României întregi, se reflectă printr-o creștere semnificativă cantitativă, dar și calitativă a presei dobrogene. Aceasta a reflectat în paginile ei cele mai importante evenimente politice, sociale sau culturale și a contribuit cu certitudine la evoluția pozitivă a societății locale.

Cuvinte cheie: presă, Dobrogea, reviste culturale, publiciști, viață socială, cultură

Abstract

The Dobrogean press, the nineteenth century and the beginning of the 20th century form an integral part of the press and of the national culture. It presents us, above all, a history of the ideas, the currents that have manifested in the local and national society and directed their orientation, giving an overview of the Dobrogea society.

The emergence of local media is one of the direct consequences of the Dobrogea Union with Romania. In Dobrogea there was also a cultural momentum manifested through newspapers and magazines with a varied theme, illustrating the political, social, economic and cultural activity that intensified as Dobrogea joined the Romanian social-political and cultural framework at national level. The press is becoming more and more diverse, with deep roots in local realities, articles and authors. Although he struggled with many hardships, he struggled and managed to fulfill, as it should, the living consciousness of his inhabitants.

The newspapers and magazines that appeared in Dobrogea after 1878 are thematically and ideologically incorporated in the Romanian general modernization stream and have the purpose, often expressed in program articles, to impose a unitary literary language and professional journalism. The thematic diversification of the press is only a consequence of this trend, because we can say that the economic growth phenomenon of Dobrogea and of Romania is reflected in a significant quantitative and qualitative increase of the Dobrogea press. It reflected on its pages the most important political, social or cultural events and contributed with certainty to the positive evolution of the local society.

Keywords: press, Dobrogea, cultural magazines, publicists, social life, culture

Argument

Lucrarea cu tema „Presa, reper al integrării culturale dobrogene în societatea românească (1878-1944)” prezintă presa dobrogeană, de la începuturile ei și până în 1944, o plasează în contextul și în parcursul evolutiv al presei naționale, deoarece istoria presei face parte din istoria culturii naționale, și are drept scop a demonstra, pe de o parte că presa este un element definitoriu al evoluției culturale a unei națiuni, și, pe de altă parte, că presa dobrogeană a evoluat odată cu viața cultural-socială și politică a ținutului pontic, pe care a reflectat-o în paginile sale. Fără studierea presei nu am putea înțelege toate mecanismele generatoare de transformări socio-culturale și care, în final, definesc o națiune într-o temporalitate anume.

Am ales această temă deoarece istoria presei românești reprezintă, înainte de toate, o istorie a ideilor, a curentelor, care s-au manifestat în societatea românească și i-au definit adeseori sensul. În acest context a apărut și presa dobrogeană, care nu poate fi separată de contextul național, știut fiind că Dobrogea se încadrează pe deplin în tiparul evolutiv al statului român, după Unirea cu Vechiul Regat (1878). Se poate vorbi însă, de o notă de specificitate, dată în acest caz, de vechimea românilor pe aceste meleaguri, dar mai ales de influența secolelor de stăpânire otomană asupra mentalului acestora. Un alt element, care aparține unicității spațiului dobrogean se referă la structura etnică eterogenă a acestui teritoriu, structură, care cuprinde peste 20 de minorități naționale și comunități etnice, care alcătuiesc un adevărat „mozaic” etnic (sintagma era folosită la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea de către numeroși publiciști). Dobrogea a fost și este considerată un model de conviețuire pașnică între minoritățile etnice și românii majoritari.

Scopul acestei lucrări este, astfel, acela de a contribui la cunoașterea și aprofundarea unor aspecte privind apariția și evoluția presei, cu predilecție a celei dobrogene, motiv pentru care, am recurs la încadrarea temei între două limite cronologice (1878-1944). Ambele marchează evenimente politice majore, cu impact, atât la nivel național, cât și local, ce au produs schimbări evidente în societate și implicit în presă. Momentul 1878 este acela care, la sfârșitul Războiului de Independență a marcat Unirea Dobrogei cu România, iar 1944 este anul care determină pentru România schimbări majore în viața politică, fiind un început al perioadei comuniste.

Tema acestui studiu a fost abordată fragmentar în studii sau volume dedicate, de-a lungul timpului istoriei Dobrogei, vieții sociale și culturale locale sau istoriei presei din România. Amintim aici autori precum: Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, Gheorghe Dumitrașcu, Stoica Lascu, Valentin Ciorbea, Dumitru Constantin-Zamfir, Octavian Georgescu, Nicolina Ursu, Traian Brătianu, Marian Petcu, Ion Hangiu, Constanța Călinescu, Ioan Aczel, Aurelia Lăpușan, Gelu Culicea, Corina Apostoleanu, Ion Făiter ș.a. Se impune, pe viitor, realizarea unei istorii complete a presei dobrogene, de la începuturile ei și până astăzi, un volum care să cuprindă atât descrierea publicațiilor, cât mai ales o relaționare cu contextul social-politic, economic și cultural al diferitelor epoci și perioade istorice. Această privire de ansamblu, obiectivă asupra presei dobrogene vine să întregască și să completeze activitatea celor mai cunoscuți publiciști dobrogeni precum: Petru Vulcan, Constantin N. Sarry, Nicolae Sever Cărpinișanu, Jean Dinu, I. N. Duployen, Constantin Irimescu, Alexandru Gherghel ș.a.

Contextul social – politic, economic și cultural în Dobrogea, după 1878

Anul 1878 marchează un moment de răscruce în evoluția Dobrogei, începe o etapă nouă, clădită pe germele progresului din perioada anterioară, dar cu noi perspective și direcții de dezvoltare. După mai bine de patru secole de stăpânire otomană, străvechea

provincie românească se unea cu Patria Mamă. Războiul de Independență a României, desfășurat între anii 1877-1878, a avut ca rezultat, pe lângă obținerea independenței de stat a României, și integrarea ținutului pontic în granițele firești, situație consfințită prin Tratatul de la Berlin din 1878. Acesta s-a semnat la 1 iulie 1878 și, la articolele 22-46, făcea referire la România, căreia i se recunoștea independența de stat. dar și stăpânirea asupra „insulelor formând Delta Dunării, sangeacul Tulcei cuprinzând districtele Kilia, Sulina, Mahmudia, Isaccea, Tulcea, Măcin, Babadag, Hârșova, Kiustenge, Medgidia”¹.

Momentul 1878 surprinde o Dobrogee aflată în relativă sărăcie și degradingoladă, așa cum reiese și din raportul telegrafic trimis de Mihail Kogălniceanu, ministru de interne, adresat guvernului Brătianu. El face referire la Tulcea, unde trupele române intraseră cu câteva zile înainte, spunând: „Orașul Tulcea este un microcosm; populațiunea sa este o aglomerațiune de toate națiunile”². Acest conglomerat de populație este reflectat în varietatea religiilor și a lăcașurilor de cult, despre care ministrul de interne spune că: „A. S. Regală a întrebuițat o mare parte a zilei de Marți spre a vizita templele religioase ale acestor deosebite naționalități... Toate aceste edificii fiind în mare parte ruinate”³.

Restabilirea autorității statului român în acest teritoriu a permis să se treacă imediat la legiferarea măsurilor de reorganizare a acestei provincii românești. Administrația românească, la propunerea marelui om de stat și de cultură Mihail Kogălniceanu⁴, ministru de interne la acea vreme, a promovat mai multe direcții în dezvoltarea Dobrogei precum: înființarea de școli în toate localitățile dobrogene, extinderea infrastructurii căilor de comunicație terestre și pe apă, susținerea dezvoltării principalelor orașe din zonă, Constanța și Tulcea, realizarea joncțiunii căii ferate Cernavodă–Constanța cu rețeaua feroviară din România, modernizarea infrastructurii portuare, mai ales în cazul Portului maritim Constanța.

În primii doi ani, provincia a fost guvernată de regulamentele legislative, care au stabilit formele administrației publice, organizarea juridică, sistemul fiscal, serviciul vamal, administrarea domeniilor și pădurilor statului, după modelul legilor din Vechiul Regat⁵. La 9 martie 1880 a fost promulgată „Legea pentru organizarea Dobrogei”⁶, considerată a fi o adevărată Constituție a teritoriului transdanubian, cu sprijinul primului prefect al Constanței, Remus Opreanu, magistrat cunoscut, fost procuror general al Curții de Apel București⁷. Conținutul acestui act a fost apreciat în țară și în străinătate, mai ales pentru viziunea progresistă prin care trata drepturile naționalităților. Aceeași lege împărțea Dobrogea în două județe: Tulcea și Constanța, ale căror granițe se suprapun parțial granițelor actuale.

Era o lege organică prin care se stabilea regimul excepțional al Dobrogei în cadrul statului român. Provincia era organizată în cele două județe, Tulcea (alcătuită din plășile Babadag, Tulcea, Măcin și Sulina cu Insula Șerpilor) și Constanța (cu plășile Constanța, Maňgalia, Hârșova, Medgidia și Silistra Nouă) care urmau să fie administrate de către un

¹ xxx *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, vol. 9, Editura Academiei R.S.R., București, 1955, p. 377.

² Apud Romulus Seișanu, *Dobrogea. Gurile Dunării și Insula Șerpilor. Schiță monografică. Studii și Documente*, Tipografia ziarului „Universul”, București, 1928, p. 190.

³ *Ibidem*.

⁴ Traian Brătianu, *Politică și societate în Dobrogea*, Editura Fundației „Andrei Șaguna”, Constanța, 2010, p. 45.

⁵ Vechiul Regat este un termen utilizat pentru a nominaliza teritoriile acoperite de primul stat românesc independent: Principatele Unite - Moldova și Țara Românească.

⁶ La 9 martie 1880, în România a fost adoptată legea pentru organizarea Dobrogei, modificată la 30 martie 1886, care stipula o nouă organizare a acestui teritoriu, care a fost împărțit în două județe, Tulcea și Constanța.

⁷ Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria românilor dintre Dunăre și Mare: Dobrogea*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 285.